

LANDINFORMATION

Afghanistan

Styre och rättskipning

MA02 2022-01-13

MIGRATIONSVERKETS FUNKTION FÖR LAND- OCH OMVÄRLDSANALYS

Den 1 maj 2019 inrättade Migrationsverket en ny funktion för land- och omvärldsanalys. Funktionen benämns Migrationsanalys och finns inom Migrationsverkets Nationella operativa avdelning.

LANDINFORMATION FÖR HANDLÄGGNING AV MIGRATIONSÄRENDEN

Denna rapport är framtagen av Migrationsverket i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation](#) (2008). Rapporten innehåller landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänt kända förhållanden.

Landinformation: Afghanistan. Styre och rättskipning

2023-07-06, version 1.0

Rapporten är utgiven av Nationella operativa avdelningen,

Migrationsanalys – Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys.

Rapporten har publicerats i Migrationsverkets databas för landinformation, Lifos, ©

Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2023.

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehållsförteckning

1. Summary	5
2. Inledning	7
3. Utvecklingen av talibanstyret	8
3.1 Oklarheter kring det islamiska emiratets ordning	8
3.2 Fraktioner och maktcentrum	10
3.3 Talibanstyrets riktning.....	12
3.4 Emiren i förhållande till de formella strukturerna.....	15
3.5 Lokal variation	16
4. Talibanstyrets rättskipning	19
4.1 Generellt om rättssystemet	19
4.2 Talibanrörelsens ideologiska rötter och tolkning av sharia.....	20
4.3 Islamisk straffrätt.....	21
4.4 Sunnitisk rätt och konsekvenser för shiamuslimer	23
4.5 Talibanstyrets domstolar	23
5. Bestraffning, rättsosäkerhet och övergrepp	27
5.1 Kropps- och dödstraff inom det formella rättssystemet	28
5.2 Rättsosäkerhet, godtycklighet och övergrepp	30
Avslutande kommentar	32
Källförteckning	34

1. Summary

After nearly two years of Taliban rule, the Afghan state is still in transition. Although a system in flux, the trend line so far has been consistent with a shrinking civic space and a deteriorating human rights situation.

The Taliban leadership has declared that the struggle – jihad must continue in order to purify Afghan society and create a true Islamic system based on Sharia. This mission includes eradicating what the Taliban view as the morally corrupt system developed during the Republican era, due to Western influence.

It has become increasingly clear that the Amir, Hibatullah Akhundzada, and the most conservative elements of the Taliban have the upper hand in deciding the trajectory of the new state. Those Taliban figures that could be considered more pragmatically oriented, due to their support for female education and prioritisation of international recognition, have to abide by the policies of the Amir. Some of their discontent with current policies, however, has been noted publically.

Despite any internal discontent there are currently no indications that rifts within the movement present any existential threat to its cohesion. Furthermore, there is nothing to suggest a forthcoming shift in the strict and extremely conservative policies towards a more moderate direction. On the contrary, more restrictive decrees and policies are being issued, particularly affecting the freedoms and rights of women and girls.

The Amir has a clear intention to centralise power and to increase conformity and compliance with central policies. Controlling peripheral parts of the country is however something that has proved to be difficult throughout Afghan history. Although the Taliban have been able to achieve a degree of control not seen before in recent years, there are still local variations and different local practises. In some areas local exemptions prevail from the bans on female education and female national staff within international NGO:s. These exemptions must however be considered fragile and with an uncertain future ahead.

After taking control of the country, the Taliban suspended the 2004 constitution. No other legal framework has replaced it and there is still a legal vacuum. The amount of written regulations has increased since the takeover, but the Taliban's justice system is still in the making. Institutional structures, as well as the implementation of rules, varies across the country. Many rules are vaguely formulated and open to interpretation. Some policies have only been communicated verbally and it is generally difficult to get a clear overview of existing rules.

Administration of justice according to Sharia is an important part of the Taliban's strive for a true Islamic system and corporal punishment is viewed by the Taliban as an integral part of Islamic justice. However, it was only after the Amir called for the full implementation of Sharia in November 2022 that the use of corporal punishment significantly increased around the country. Following the call, these punishments were increasingly carried out in public, often in stadiums and in the presence of an audience.

In addition to corporal punishments within the Taliban's formal justice system, such punishments have also been handed down and imposed by non-judicial entities such as governors. Furthermore, actors of the de facto government have also carried out corporal punishments arbitrarily on an ad hoc basis.

The situation is characterised by arbitrariness and a lack of rule of law. Violent measures, like corporal punishments of people not abiding by the rules, are not only considered necessary but also mandatory in order to follow what is perceived as the right path towards a purified Afghan society and a genuine Islamic system.

2. Inledning

Knappt två år efter att talibanrörelsen tog makten i Afghanistan befinner sig staten fortfarande i en övergångsfas under vilken talibanrörelsen utvecklar strukturerna och formerna för sitt styre av landet. Situationen präglas alltjämt av många oklarheter, och inblick i det talibanska styret och statens agerande försvåras av rörelsens icke-transparens men också av ett fortsatt svårt informationsläge.

Trots begränsningarna finns det en hel del information om hur talibanrörelsens styre utvecklas. Denna rapport bygger på sådan information, dels från öppna källor, dels från organisationer och initierade personkällor. Vissa av de personkällor som konsulterats befinner sig på plats i landet medan andra följer utvecklingen på håll, bland annat med hjälp av sina nätverk på plats.

Rapporten syftar till att belysa vissa fundamentala aspekter av det talibanska styret så som det yttrat sig hittills. Den redogör också för hur de facto-staten hittills utvecklat sitt rättssystem och sin rättskipning.

Som benämning på den ännu icke erkända talibanstyrda staten används omväxlande uttryck som talibanregimen/talibanstyret eller de facto-staten/de facto-myndigheterna. I enstaka fall anges det namn som talibanrörelsen själva använder: *Islamiska emiratet Afghanistan*. Afghanistans styre före talibanernas maktövertagande benämns som republiken eller den förra/tidigare regeringen.

3. Utvecklingen av talibanstyret

3.1 Oklarheter kring det islamiska emiratets ordning

Under det väpnade upproret mot den afghanska republiken efter 2001 hade talibanrörelsen som huvudmål att all utländsk trupp skulle lämna landet och en shariastyrd stat upprättas.¹ Rörelsen saknade dock en tydlig vision och utvecklade teorier för sin ideala stat,² och regimen har fortfarande inte formulerat någon sådan.³

När talibanrörelsen var vid makten under sitt första emirat 1996–2001 formaliserades aldrig styrelseskicket även om ett utkast till en konstitution påbörjades.⁴ Rörelsen saknade initialt intresse för en konstitutionell ordning och menade att sharia och hanafitisk rätt⁵ utgjorde tillräcklig vägledning för att styra landet. Efter hand ändrades dock denna syn, men utkastet till konstitution som påbörjades på 90-talet antogs av talibanrörelsen först flera år efter att rörelsen drivits från makten 2001.⁶

Några veckor efter republikens kollaps i augusti 2021 förklarades det *Islamiska emiratet Afghanistan* återupprättat,⁷ och en taliban- och pashtundominerad övergångsregering presenterades. Ingen information gavs om hur länge denna regering skulle vara tillsatt eller med vilket lagstöd den skulle fungera.⁸ Republikens konstitution från 2004 upphävdes,⁹ men till vissa bedömares förvåning antogs inte utkastet till konstitution som talibanrörelsen utarbetat under och efter sitt första emirat. Enligt ett uttalande skulle istället 1964 års konstitution vara tillämplig i de delar som var i överensstämmelse med sharia. Praktisk tillämpning av denna konstitution verkar dock ha uteblivit.¹⁰

Talibanregimen började istället att regera i ett rättsligt vakuum,¹¹ genom de administrativa strukturer och ministerier som de fått ärvat av republiken, med

¹ Migrationsverket, Lifos, Säkerhetsläget i Afghanistan, 2018-12-04, [url](#), s. 22

² Centre on International Cooperation, (Borhan Osman & Anand Gopal), Taliban Views on a Future State, juli 2016, [url](#), s. 7–8

³ USIP, Afghan Taliban Views on legitimate Islam Governance, 2022-02-28, [url](#); IDEA, The constitution and laws of the Taliban 1994-2001, 2022-12-14, [url](#), s. 33

⁴ Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

⁵ Sharia är beteckningen för vad som inom islam är Guds lag. I en västerländsk kontext används begreppet ofta som synonymt med islamsk rätt, *fiqh*, som är människans tolkning av Guds lag. Det finns olika skolor som gör olika tolkningar av islamsk rätt. I Afghanistan dominerade den sunnitiska Hanafiskolan (hanafitisk rätt) även under republikens tid, även om shiitisk rätt då också var tillämplig för shiamuslimer inom vissa områden: Migrationsverket, Lifos, Afghanistan: Hedersproblematik och moralbrott, 2018-01-19, [url](#), s. 14

⁶ IDEA, The constitution and laws of the Taliban 1994-2001, 2022-12-14, [url](#), s. 8, 25; Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

⁷ Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

⁸ EASO, Afghanistan Country Focus, januari 2022, [url](#), s. 15 ff

⁹ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#), s. 4

¹⁰ Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

¹¹ Jurist, Going Back to Zero: How the Afghan Legal and Judicial System is Collapsing Under the Taliban, 2022-03-07, [url](#)

vissa undantag.¹² Rättsväsendet och säkerhetssektorn rensades¹³ från republikens personal medan många manliga statsanställda inom mindre känsliga sektorer tillåtits fortsätta sitt arbete, dock generellt med talibaner i ledande befattningar.¹⁴ Det handlar om cirka 400 000 anställda från republikens tid som fortsatt verkar inom statsapparaten, något som inte fallit i god jord hos talibanrörelsens fotsoldater. Talibanmedlemmar dominerar idag helt säkerhetssektorn, men inom den civila sektorn är bilden en annan. Inom vissa ministerier är personal från republikens tid i majoritet, men ofta då med talibaner i nyckelpositioner. I andra ministerier, såsom ”moralministeriet” (Ministry for the Propagation of Virtue and the Prevention of Vice), dominerar talibanmedlemmar.¹⁵

Viss inblick i det inflytelserika toppskiktets övergripande syn på en stats funktion ges i den bok som utkom i april 2022: *Islamic Emirate and its Order*. Boken är skriven av den tillförordnade justitieministern, tillika chefsdomare i Högsta domstolen, Abdul Hakim Haqqani¹⁶ och innehåller förord av den högste ledaren, emir ul-Mu'minin¹⁷ Hibatullah Akhundzada.¹⁸

I boken särskiljs mellan två olika typer av stater: ”den skatteindrivande staten” och ”den vägledande staten”. Den förstnämnda anges prioritera politiska och materiella ting till skillnad från den vägledande staten vars prioriteringar är religion och etik. Justitieministern förklarar i boken att det islamiska emiratet är en vägledande stat och att dess huvudfokus är att vägleda folket att följa Allah, leva rättfärdigt och att undvika synd. Enligt ministern kan hänsyn också tas till befolkningens traditioner, om de inte strider mot sharia. I boken framhålls vidare att det islamiska emiratet kommer att lyckas endast om sharia implementeras i enlighet med de tidiga generationerna av muslimer samt rättslärd. Detta anges vara målet med jihad¹⁹ och det islamiska emiratet.

¹² Regimen avskaffade till exempel parlamentet, kvinnoministeriet och den oberoende MR-kommissionen. Istället återinrättades på 90-talet ett ”moralministerium” (Ministry for the Propagation of Virtue and the Prevention of Vice).

¹³ Med tiden har dock talibanregimen försökt diversifiera exempelvis armén och rekrytera andra grupper än pashtuniska talibaner, i synnerhet tadjjiker i norr där osäkerhet fortsatt råder. Detta för att söka utvidga stödet för regimen inom dessa samhällen. Regimens huvudsakliga inriktning vid olika tillsättningar inom statsapparaten är dock annars att belöna sina egna medlemmar för deras uppostringar under upprorsåren: Afghansk analytiker, 2023-06-20

¹⁴ Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

¹⁵ Afghansk analytiker, 2023-06-20

¹⁶ Det ska här noteras att justitieministern, trots namnet, inte är en del av Haqqani-nätverket. Namnet Haqqani härrör istället från ett av Pakistans största och äldsta religiösa seminarier/madrasas: Darul Uloom Haqqania, där justitieministern studerat. Haqqani-nätverket har också namngivits efter detta seminarium där den ursprungliga ledaren av nätverket, liksom många andra talibanmedlemmar har fått utbildning.

¹⁷ 'de rättrognas anförare'.

¹⁸ ISAS Working Papers (Haroun Rahimi), Remaking of Afghanistan: How the Taliban are changing Afghanistan's laws and legal institutions, 2022-07-26, [url](#)

¹⁹ Den arabiska termen 'jihad' betyder kamp/strävan. För talibanrörelsen innebär termen dels den väpnade kamp som fördes i islams namn mot "de otrogna" som "ockuperat" Afghanistan samt deras marionettregering republikens, dels också en fortsatt kamp efter att ockupationen upphört och "de otrogna" lämnat landet. Enligt en skrift från emiren flera år innan maktövertagandet har han betonat vikten av fortsatt jihad för att utrota den korruption som de otrogna spridit i samhället och för att återupprätta islams regler, så att de uppostringar som gjorts för den väpnade kampen inte ska vara förgäves.: AAN, Taliban leader Hebatullah's new treatise on jihad, 2017-07-15, [url](#)

Justitieministern argumenterar vidare i sin bok för att mänskliga lagar saknar grund.²⁰

Trots justitieministerns ord om mänskliga lagar är det fortfarande oklart om talibanregimen kommer att anta och styra landet med stöd av en konstitution.²¹ Enligt vissa källor bedöms det emellertid som troligt att en konstitution kommer att antas så småningom.²² Ännu fortsätter dock den övergångsregering som tillsattes i september 2021 att verka utan tidsbestämning, rättsligt ramverk eller klarhet gällande en mer permanentad ordning.²³ Rättskipning under talibanstyret bedrivs således utan skrivna lagar som reglerar styrets institutioner eller skyddar medborgerliga rättigheter.²⁴

Även om ett konstitutionellt ramverk ännu saknas har de facto-staten under sitt styre producerat allt fler skriftliga påbud och regler,²⁵ och det finns ett system av domstolar i drift (se vidare avsnitt 4.5). Emiren har utfärdat dekret medan regeringen och ministerierna har utfärdat direktiv och resolutioner.²⁶ Många beslut har dock varit generella och vaga, vilket lämnat stort utrymme för olika tolkningar. Eftersom beslutsfattandet ännu inte är helt centraliserat är vissa beslut motstridiga och inte heller universellt anammade av alla inom styret.²⁷

Viktiga policyer är oftast skriftliga, men det kommuniceras även muntliga direktiv.²⁸ Den ökade mängden skriftlig styrning ger dock ingen klar bild av hur staten eventuellt kommer att kodifieras²⁹. En del bedömare menar att tidsutdräkten för att ta fram ett konstitutionellt ramverk kan bero på meningsskiljaktigheter inom rörelsen men eventuellt också på att emiren inte vill vara ansvarig inför en konstitution.³⁰

3.2 Fraktioner och maktcentrum

Sedan talibanrörelsen intog regeringsmakten har olika skiljelinjer inom rörelsen blottlagts.³¹ Trots att rörelsen prioriterar sin inre sammanhållning och är mån om att utåt sett framstå som enad har spänningar mellan olika fraktioner

²⁰ ISAS Working Papers (Haroun Rahimi), Remaking of Afghanistan: How the Taliban are changing Afghanistan's laws and legal institutions, 2022-07-26, [url](#)

²¹ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

²² IDEA, The constitution and laws of the Taliban 1994-2001, 2022-12-14, [url](#), s. 33

²³ Chatham House, Afghanistan: One Year of Taliban Rule, 2022-08-15, [url](#)

²⁴ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 33

²⁵ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

²⁶ Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

²⁷ ACAPS, Afghanistan: Taliban directives and decrees affecting human rights and humanitarian actors, 2023-04-24, [url](#), s. 3

²⁸ ACAPS, Afghanistan: Taliban directives and decrees affecting human rights and humanitarian actors, 2023-04-24, [url](#), s. 3

²⁹ Nedtecknas i skriven lag.

³⁰ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

³¹ Skiljelinjer har förvisso funnits även tidigare och tidvis blossat upp i öppna konflikter (exempelvis efter Mulla Omars död och vid bildandet av utbrytarfraktionen ledd av Mulla Rasool), men rörelsen har sedan sin uppkomst varit måna om den inre sammanhållningen och anses även ha utgjort en relativt väl sammanhållen grupp på senare år.: Migrationsanalys, Afghanistan: Säkerhetsläget efter talibanrörelsens maktövertagande, 2022-04-29, [url](#), s. 24-25

kommit till ytan och vissa ledare i rörelsens toppskikt har gett visst uttryck offentligt för sitt missnöje med den nuvarande inriktningen för landets styre.³²

Olika fraktioner och intressen inom talibanrörelsen är komplexa och svåra att etikettera.³³ Sedan maktövertagandet har bedömare, utifrån begränsad information, försökt att uttolka talibanrörelsens interna dynamik.³⁴ Inledningsvis riktades blickarna mot den tillsatta övergångsregeringen i Kabul och rapporterade motsättningar mellan det hårdföra Haqqani-nätverket (företrädare av tillförordnade inrikesminister Sirajuddin Haqqani) och mer moderata talibaner från Kandahar/södra Afghanistan (företrädare av tillförordnade vice premiärminister mulla Baradar). Fixeringen vid regeringen i Kabul under talibanstyrets första sex månader innebar att mindre uppmärksamhet fästes mot rörelsens egentliga maktfaktor, emiren, vars auktoritet snart skulle göra sig allt mer gällande.³⁵

Under det första halvåret framstod det som att det var den tillförordnade de facto-regeringen i Kabul som hade makt att utforma politikens inriktning,³⁶ medan emiren höll en låg profil,³⁷ så till den grad att det spekulerades om huruvida han fortfarande var vid liv.³⁸ Det var först i mars 2022 när emiren ändrade utbildningsministeriets beslut om att återöppna de stängda flickskolorna³⁹ som det började stå allt mer klart att han avsåg att inta en mer aktivt styrande roll.⁴⁰ Genom att ändra det beslut som många i rörelsens toppskikt uttryckt sitt stöd för, befäste emiren sin ställning som högsta auktoritet på ett kontroversiellt sätt.⁴¹

Att visa 'lydnad inför emiren' har förvisso i teorin varit en central lärosats inom talibanrörelsen,⁴² men i praktiken har konsensus utgjort en kärna i viktigt beslutsfattande.⁴³ Det förväntades därför av många att emir Hibatullah, trots att han själv anses vara motståndare till flickskolor, skulle besluta om en öppning av skolorna i enlighet med den linje som många talibaner i toppskiktet uttryckt stöd för. Istället valde han att, på ett abrupt sätt och i sista minuten, sätta ned

³² CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year On, augusti 2022, [url](#); USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

³³ Situationen är både komplex och i viss mån höljd i dunkel då rörelsen alltid utåt sett varit mån om att framstå som enad. Skiljelinjerna kan vara överlappande och av olika slag. Det kan röra sig om olika fraktioner, regionala skillnader, olika åsiktsläger, eller skiljelinjer mellan politiska, militära och religiösa falanger, eller stammar och etniska grupper (majoriteten pashtunska talibaner och talibaner tillhörande andra etniska grupper i framförallt norr): Gandhara, One Year After Seizing Power, Is The Taliban Here To Stay, 2022-08-15, [url](#); Internationell analytiker baserad i Afghanistan, digitalt möte, 2022-03-17

³⁴ USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

³⁵ Al Jazeera, Afghanistan: Taliban's Mullah Baradar denies rumours of his death, 2021-09-16, [url](#);

USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

³⁶ CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year On, augusti 2022, [url](#)

³⁷ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien 2022-12-05

³⁸ France 24, Dead or alive? On the trail of the Taliban's supreme leader, 2021-12-03, [url](#)

³⁹ Förbudet mot flickors skolgång gällde årskurs 7–12. Senare har också förbud mot universitetsutbildning införts.

⁴⁰ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05

⁴¹ CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year On, augusti 2022, [url](#)

⁴² USIP, A negotiated end to the Afghan conflict, 2018, [url](#), s. 7

⁴³ CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

foten i samma läger som en mindre krets ultrakonservativa flickskolemotståndare⁴⁴ inom rörelsen.⁴⁵

Med tiden har benämningen ”Kandahar” allt mer kommit att användas som synonymt med emiren och hans ultrakonservativa krets, och ofta framställs ett motsatsförhållande mellan emiren/Kandahar och de facto-regeringen i Kabul. En sådan binär är dock något missvisande eftersom emiren har bundsförvanter som är ministrar i Kabulregeringen, likväl som han har meningsmotståndare i Kandahar.⁴⁶ Några personer som uppges stå nära emiren är exempelvis den tillförordnade justitieministern Abdul Hakim Haqqani och den tillförordnade ministern för ”moralministeriet” Sheikh Khalid Muhammad.⁴⁷

Den tillförordnade inrikesministern Haqqani som tidigare omnämnts som en av rörelsens mest hårdföra ledare, har med tiden också av vissa bedömare benämnts som pragmatiker, jämte exempelvis tillförordnade vice premiärminister Baradar.⁴⁸ Dessa ”pragmatiker” vill, i motsats till emiren och hans ultrakonservativa krets, återöppna flickskolorna samt verka för ett internationellt erkännande av den talibanstyrda staten. Timor Sharan, Oxfords universitet, menar dock att det inte finns någon egentlig skillnad mellan pragmatiker och ultrakonservativa inom rörelsen när det gäller deras fundamentala målsättning: en puritansk vision om ett ”renat” islamiskt samhälle. Skillnaderna dem emellan kan snarare handla om strategier och tidslinje för att uppnå detta gemensamma mål.⁴⁹ Andra bedömare menar dock att det finns mer moderata krafter inom rörelsen, men att dessa i nuläget saknar inflytande.⁵⁰ Det anses inte heller troligt med någon förändring i detta avseende, åtminstone inom det närmaste.⁵¹

Efter att emiren befäst sin makt har olika observatörer fokuserat på honom och hans roll. Talibanrörelsen är dock en rörelse som inrymmer åtskilliga olika politiska intressen och Andrew Watkins, senior Afghanistanexpert vid U.S. Institute of Peace, framhåller att på samma sätt som bedömare initialt missade att ha ögonen på emiren, är det fullt möjligt att bedömare idag missar nästa viktiga maktdynamik som kan komma att dominera rörelsen.⁵²

3.3 Talibanstyrets riktning

Den talibanstyrda staten befinner sig alltjämt i en övergångsfas, och rörelsen ser sig som varande i begynnelsen av sitt statsbyggnadsprojekt. Även om

⁴⁴ Det ska dock här noteras att det bland rörelsens många fotsoldater kan finnas mer konservativa åsikter. Emiren Hibatullahs ställningstagande i frågan om flickskolor kan ha varit ett sätt att möta fotsoldaternas missnöje med att förändringen mot ett sant islamiskt emirat gått för långsamt och att resterna av republikens system fortsatt är alltför synliga i deras ögon.

⁴⁵ AAN, The Ban on Older Girls' education: Taleban conservatives ascendant and a leadership in disarray, 2022-03-29, [url](#)

⁴⁶ USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

⁴⁷ Stimson Center, Afghanistan Under the Taliban: Findings on the Current Situation, 2022-10-20, [url](#)

⁴⁸ USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#); Timor Sharan, Time for the United States to Rethink its Strategy for Afghanistan, 2023-04-20, [url](#)

⁴⁹ Timor Sharan, Time for the United States to Rethink its Strategy for Afghanistan, 2023-04-20, [url](#)

⁵⁰ VOA News, Taliban's Reversion to Sharia-Based Punishments Dominated, 2022-12-30, [url](#);

Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

⁵¹ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

⁵² USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

situationen är föränderlig och talibanregimen fortsatt utvecklar sitt emirat, har dock trenden varit konsekvent med en succesivt försämrad situation avseende de mänskliga rättigheterna i landet.⁵³ De flesta nya policyer från regimen innehåller restriktioner avseende kvinnors rättigheter till arbete, utbildning, rättvisa och service, men också regleringar av både mäns och kvinnors utseenden och beteenden i den offentliga sfären. Endast ett fåtal dekret har fokuserat på att säkra rättigheter^{54, 55}.

Efter tilltaget med flickskolorna i mars 2022 har emiren visat sig allt mer styrande,⁵⁶ och det står klart att det är hans policyer som ska implementeras även om det finns ett missnöje med dem hos andra viktiga talibanledare.⁵⁷

Under sommaren 2022 höll emiren två tal där han uttryckte att en sann islamisk stat ännu inte hade upprättats, och han utlovade implementering av stränga *hudud*-bestraffningar^{58, 59}. Under en tre dagars *jirga* ("rådsmöte") i Kabul deklarerade emir Hibatullah att talibanregimen inte kommer att kompromissa med sin strikta tolkning av sharia. Andemeningen i talet var att det är ideologi snarare än pragmatism som kommer att vägleda det talibanska styret. Som ett svar på det uteblivna internationella erkännandet kritiserade han utländsk inblandning i Afghanistans inre angelägenheter och förklarade att han inte kommer att acceptera att ta order från andra stater.⁶⁰

Redan under våren 2022 talade vissa bedömare på plats i Afghanistan om tendenser av en utveckling mot en teokratisk polisstat med allt starkare kontroll över medier och befolkning.⁶¹ Ett år senare bekräftas denna bild.⁶² Prioriteringen i det som vissa bedömare benämner som den teokratiska polisstaten är moralfrågor, och regimen styr genom att ingjuta fruktan i befolkningen.⁶³ Regimen har skapat en atmosfär av rädsla och misstänksamhet hos människor med många olika sorters följdverkningar, såsom självrensning och, åtminstone utåt sett, en efterlevnad av olika påbud från regimen.⁶⁴ Det finns dock fortfarande ett civilsamhälle som är aktivt, inte minst

⁵³ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

⁵⁴ Dessa dekret rör kvinnors rätt i äktenskap, förebyggande av tortyr i förvarshäktelser samt amnesti för tidigare regeringsanställda.: ACAPS, Afghanistan: Taliban directives and decrees affecting human rights and humanitarian actors, 2023-04-24, [url](#), s. 3. Det ska dock betonas att efterlevnaden av dessa dekret är bristfällig.

⁵⁵ ACAPS, Afghanistan: Taliban directives and decrees affecting human rights and humanitarian actors, 2023-04-24, [url](#), s. 3

⁵⁶ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05

⁵⁷ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2023-05-11

⁵⁸ 'Brott mot guds gränser', se vidare i avsnitt 4.3.

⁵⁹ CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year On, augusti 2022, [url](#)

⁶⁰ New Lines Magazine, For Now, Ideology Trumps Pragmatism in Afghanistan, 2022-07-13, [url](#)

⁶¹ Internationell NGO i Kabul, digitalt möte, 2022-03-16; Internationell analytiker baserad i Afghanistan, e-post, 2022-04-07

⁶² Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20; Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2023-05-11; Ottawa Citizen, Levine: A year under the Taliban – UN workers still pressing for women's rights, 2022-08-16, [url](#)

⁶³ Ottawa Citizen, Levine: A year under the Taliban – UN workers still pressing for women's rights, 2022-08-16, [url](#)

⁶⁴ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

kvinnorättsaktivister, men utrymmet för deras verksamhet har kraftigt begränsats och aktiviteten är förknippad med stora risker.⁶⁵

Tankesätt och attityder inom talibanrörelsen, både inom ledarskapsskiktet och bland fotsoldaterna, präglas fortfarande i hög grad av identiteten som militant motståndsgrupp,⁶⁶ vilket avspeglas i rörelsens agerande.⁶⁷ Talibanrörelsen har använt sin militära styrka från upprorsåren till att bygga upp en effektiv polisstat, medan rörelsen brister i både prioritering och förmåga när det gäller att skapa en stat som förser medborgarna med grundläggande service.⁶⁸ Tillgång till statlig service och rättvisa är därtill ytterst en fråga om ”att känna någon”. Utan kontakter inom de facto-styret är det mycket svårt att få service.⁶⁹

Regimen satsar idag, trots en mycket svår ekonomisk och humanitär situation, omfattande resurser på att uppföra moskéer och religiösa skolor, så kallade madrasas⁷⁰, runt om i landet.⁷¹ Enligt organisationen Afghan Witness utlovade talibanregimen under våren 2022 att etablera mellan 3–10 madrasas i varje provins,⁷² och under våren 2023 kan det röra sig om ett ännu högre antal planerade, menar Timor Sharan vid Oxfords universitet.⁷³

Enligt vissa källor som talat med Afghan Witness under sommaren 2022 framfördes farhågor om att det utbyggda madrasa-systemet kunde bidra till en radikaliserings av unga,⁷⁴ något som på sikt riskerar att leda till fostrandet av extremister och jihadister, enligt vissa bedömare.⁷⁵ Liknande farhågor har framförts av bedömare under våren 2023.⁷⁶

En källa som verkar på plats i Afghanistan menar vidare att den nu pågående utvecklingen indikerar att modern, västerländsk utbildning inte är önskvärd, i emirens ögon. Det finns därmed en risk att vanliga skolor/modern utbildning kommer att fasas ut på sikt.⁷⁷ Det har också nyligen rapporterats om att de facto-myndigheterna tvingat några internationella organisationer, bland annat Rädda barnen och ACTED, att i ett par provinser upphöra med sina utbildningsprogram.⁷⁸ Information om detta är dock i nuläget knapphändig och det är svårt att veta om detta är lokalt och tillfälligt eller om det är en ny linje

⁶⁵ UN Human Rights Council, Situation of Human Rights in Afghanistan, (Report of the Special Rapporteur), 2023-02-09, [url](#), s. 12–13; HRW, Afghanistan: Women Protesters Detail Taliban Abuse, 2022-10-20, [url](#)

⁶⁶ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

⁶⁷ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05

⁶⁸ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

⁶⁹ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

⁷⁰ Skola med fokus på religiös utbildning (islam), ofta i anslutning till en moské.

⁷¹ Timor Sharan, gästforskare vid Global Security Programme, University of Oxford, möte i Oxford, 2023-05-11; Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2023-05-11

⁷² Afghan Witness, Several new Taliban madrasas established and multiple others reported in nationwide drive, 2022-06-22, [url](#)

⁷³ Timor Sharan, gästforskare vid Global Security Programme, University of Oxford, möte i Oxford, 2023-05-11

⁷⁴ Afghan Witness, Several new Taliban madrasas established and multiple others reported in nationwide drive, 2022-06-22, [url](#)

⁷⁵ Global Campus of Human Rights, The Taliban Rule and the Radicalisation of Education in Afghanistan, 2022-11-24, [url](#)

⁷⁶ Timor Sharan, gästforskare vid Global Security Programme, University of Oxford, möte i Oxford 2023-05-11; Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien 2023-05-11

⁷⁷ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien 2023-05-11

⁷⁸ Kabul now, Taliban bans foreign NGOs from providing educational services, 2023-06-07, [url](#)

som de facto-styret kommer att försöka driva igenom på fler platser framöver. Källor i Samangan, Sari Pul och Faryab har bekräftat att utbildningsprogram som bedrivs av internationella NGO:er i dessa provinser tillfälligt suspenderats. Samtidigt har förbudet kommunicerats även med internationella NGO:er i Balkh och Jawzjan där dock utbildningsverksamheten tillåtits fortgå medan diskussioner pågår mellan organisationerna och talibanstyret.⁷⁹

I juni 2023 kom uppgifter om att den nyttillträdde tillförordnade premiärministern Mawlavi Abdul Kabir gjort uttalanden om vikten av att modern vetenskap adderas till den religiösa utbildning som ges i madraser. Detta för att madrasa-utbildade ska kunna få den kompetens som krävs för att exempelvis arbeta inom statliga institutioner.⁸⁰ Återigen blottläggs därmed interna åsikter som inte synes vara helt i linje med emirens.

3.4 Emiren i förhållande till de formella strukturerna

Emiren Hibatullah har tidigare setts som en svag ledare som ogärna tagit beslut som gått emot konsensus inom talibanrörelsen.⁸¹ Efter beslutet med flickskolorna har han dock allt mer befäst sin roll som högsta auktoritet i landet och hans ingripande i olika ministeriers vardagliga arbete har stadigt ökat.⁸² Han har i allt högre grad involverat sig i detaljstyrning och utfärdat påbud till guvernörer, domare och provinsmyndigheter.⁸³ Han har också stärkt sin kontroll över landets säkerhetsorgan genom att besöka olika delar av landets säkerhetssektor, i exempelvis Helmand och Kandahar, och genom att be vissa utvalda befäl att direktrapportera till honom.⁸⁴

Emiren har vidare informellt upprättat egna strukturer i form av religiösa råd (*ulema shuras*)⁸⁵ parallellt med statens formella strukturer för styre.⁸⁶ Talibanrörelsens primära ulema-råd har sitt säte i Kandahar, men under talibanstyret har nya ulema-råd upprättats runt om i landet. Mycket är okänt om dessa nya råd, men enligt en talesperson för talibanrörelsen syftar de till att ge råd till det lokala styret och utgöra en länk mellan folket och de facto-regeringen.⁸⁷

⁷⁹ Afghan Witness, 2023-06-23

⁸⁰ Bakhtar News Agency, Jihadi Madrasas Should Also Provide Space for Research and Development in science, 2023-06-15, [url](#); Khaama Press, Madrasa Graduates Lack Knowledge to Work for Government Institutions, Says PM Kabir, 2023-06-15, [url](#)

⁸¹ AAN, The Ban on Older Girls' Education: Taleban conservatives ascendant and a leadership in disarray, 2022-03-29, [url](#); CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year On, augusti 2022, [url](#) s. 4; AAN, Taleban in Transition: How Mansur's death and Haibatullah's ascension may affect the war (and peace), 2016-05-27, [url](#)

⁸² USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

⁸³ International Crisis Group, Taliban Restrictions on Women's Rights Deepen Afghanistan's Crisis, 2023-02-23, [url](#)

⁸⁴ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#), s. 4

⁸⁵ Uleman består av religiöst lärda personer som kan utfärda fatwor (juridiska utlåtanden) och har till uppgift att förklara och artikulera olika religiösa regler. Talibanrörelsens ulema följer hanafiskolan.

⁸⁶ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05

⁸⁷ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

Ulema-råden återfinns, enligt FN, i 22 provinser i februari 2023.⁸⁸ Enligt Andrew Watkins, senior Afghanistanexpert vid U.S. Institute of Peace, verkar de religiösa råden vara tillsatta för att bevaka att den makt som utövas inom de formella strukturerna ute i provinserna är i enlighet med emirens direktiv. Medlemmarna i råden är, om inte handplockade av emiren själv, testade och förhörda om sina ideologiska ståndpunkter för försäkran om överensstämmelse med emirens vision om islam.⁸⁹

Emiren har också transformerat det tidigare riksåklagarämbetet till ett organ som har till uppgift att bevaka att olika dekret efterföljs.⁹⁰

Enligt en internationell analytiker baserad i Afghanistan har emiren efter hand utökat sin kontroll från säkerhetssektorn samt olika utnämningar till att idag omfatta i stort sett alla aspekter av talibanstyret. Emiren roterar också personal till olika befattningar i vad som synes vara en allt högre takt. Exempelvis provinsguvernörer kan omflyttas efter endast några månader på posten. Dessa frekventa rotationer påminner, enligt analytikern, om hur president Ghani agerade under republikens sista dagar, då olika befattningshavare flyttades runt på grund av misstro och för att undvika att de byggde relationer som kunde användas mot honom.⁹¹

Även om det står allt mer klart att emirens inriktning med allt fler restriktioner skapar problem i relation till det internationella samfundet och att det finns ett missnöje internt med hans beslut, finns det inget som indikerar att andra talibanfraktioner kommer att vända sig emot honom.⁹² En palatskupp skulle exempelvis ytterst riskera att splittra rörelsen,⁹³ då ett av rörelsens fundament utgörs av idén om att visa emiren lydnad. Det finns inte heller någon enighet bland de talibanfraktioner som är missnöjda med den allt högre graden av detaljstyrning från emiren, vilket också försvårar ett samlat agerande.⁹⁴

3.5 Lokal variation

Trots emirens absoluta makt, tilläts lokala talibanbefälhavare en hög grad av autonomi under konfliktåren.⁹⁵ Lokala talibannätverk tilläts verka relativt självständigt gällande sociala policyer i sina områden, vilket medförde skillnader i huruvida till exempel kvinnor tilläts arbeta eller om skolor hölls öppna. Sådana lokala skillnader återfinns även efter talibanernas maktövertagande.⁹⁶

⁸⁸ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#), s. 4

⁸⁹ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte 2023-04-20

⁹⁰ Hasht-e Subh, What Has the Taliban Supreme Leader's Monopoly of Power and Personal Control Done to the Attorney General's Office? 2023-04-21, [url](#); Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte 2023-04-20

⁹¹ Internationell analytiker, baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2023-05-11

⁹² Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05

⁹³ Brookings, Afghanistan in 2023: Taliban Internal power struggles and militancy, 2023-02-03, [url](#)

⁹⁴ USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent?, 2023-04-11, [url](#)

⁹⁵ CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#), s. 5

⁹⁶ Afghansk professor i juridik, digitalt möte, 2021-11-09

Många av talibanstyrets nya policyer har varit generella och vaga, vilket lämnat stort utrymme för olika tolkningar. Beslutsfattandet är inte heller ännu helt centraliserat och vissa beslut är motstridiga och inte heller universellt anammade av alla inom styret.⁹⁷ Enligt juridiklektor Haroun Rahimi är talibanstyret ett system i förändring och karaktäriseras fortfarande av bristande enhetlighet. Rättssystemet har fortfarande inte etablerats på ett enhetligt sätt runt om i landet och tillämpning av regler kan variera på olika platser.⁹⁸

Skeenden under den tid som gått sedan maktövertagandet i augusti 2021 indikerar dock att det finns en stark intention hos talibanstyret att centralisera makt och styrning.⁹⁹ Det finns en vilja att öka likriktningen och minska den lokala variation som i en del områden exempelvis inneburit att krav på *mahram*¹⁰⁰ eller förbud mot flickskolor inte efterföljts så som på andra platser.¹⁰¹

Emirens och hans ultrakonservativa krets strävan att centralisera och likrikta minskar möjligheterna för lokala samhällen att förhandla fram lokala lösningar.¹⁰² I vissa fall har lokala undantag inledningsvis förhandlats fram, exempelvis när det gäller förbudet mot flickskolor, men dessa överenskommelser har senare brutits på grund av skiftande lokal maktodynamik när talibanregimen tillsatt ny personal inom den lokala administrationen. Ofta blir tillämpning av restriktioner mer strikt när talibaner utifrån, som inte känner lokalbefolkningen, stationeras i ett område.¹⁰³

Även om utrymmet för lokala överenskommelser, undantag och lokal variation generellt bedöms minska under det nya styret existerar det fortsatt, och vissa bedömare menar också att det troligen kommer att bestå i någon utsträckning.¹⁰⁴ Att centralisera och kontrollera perifera delar av landet är något som historiskt sett har visat sig vara en mycket svår uppgift i Afghanistan. Talibanrörelsen befinner sig dock nu i ett läge där man har lyckats åstadkomma ett våldsmonopol som saknar motstycke under de senaste decennierna av konflikt.¹⁰⁵

Det finns fortsatt områden där utbildning för flickor över årskurs sex bedrivs trots förbudet.¹⁰⁶ Enligt den senaste rapporten från FN:s särskilde rapportör avseende mänskliga rättigheter i Afghanistan ska dock de flesta av de skolor som behöll öppet under 2021–2022 nu ha stängts.¹⁰⁷ Det finns vidare områden

⁹⁷ ACAPS, Afghanistan: Taliban directives and decrees affecting human rights and humanitarian actors, 2023-04-24, [url](#), s. 3

⁹⁸ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

⁹⁹ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05; Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

¹⁰⁰ Manlig eskort i form av en släkting som kvinnan enligt islam är förbjuden att gifta sig med.

¹⁰¹ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05

¹⁰² Timor Sharan, gästforskare vid Global Security Programme, University of Oxford, möte i Oxford, 2023-05-11; Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2023-05-11

¹⁰³ Afghansk människorättsexpert, möte i Storbritannien, 2023-05-11

¹⁰⁴ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2023-05-11

¹⁰⁵ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

¹⁰⁶ SAK, Årsrapport 2022, [url](#), s. 65–66

¹⁰⁷ UN OHCHR, Situation of women and girls in Afghanistan - Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Afghanistan and the Working Group on discrimination against women and girls, 2023-06-15, [url](#), s. 8

där organisationer tillsammans med lokala myndighetsföreträdare förhandlat fram undantag från förbudet mot kvinnliga afghanska anställda. Samtidigt rapporteras att emiren har uppdragit åt underrättelsetjänsten GDI (General Directorate of Intelligence) att se till att förbudet upprätthålls.¹⁰⁸

Det fanns vissa undantag från talibanregimens förbud även under 90-talet, men dagens teknologi och emirens organisation för rapportering och bevakning innebär att lokala undantag idag riskerar att bli mer uppmärksammade,¹⁰⁹ något som dessa sköra överenskommelser inte kan anses vara betjänta av.

---

¹⁰⁸ New York Times, Taliban Bar Women From U.N., Threatening Afghanistan's Last Lifeline, 2023-04-07, [url](#)

¹⁰⁹ Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien 2023-05-11

4. Talibanstyrets rättskipning

4.1 Generellt om rättssystemet

Under republiken kännetecknades det afghanska rättssystemet av legal pluralism med en kombination av nationell lagstiftning, islamisk rätt (den sunnitiska hanafiskolan) samt lokal sedvanerätt.¹¹⁰

Även republiken baserade således sitt rättssystem på sharia och hanafiskolan inom den islamiska rätten,¹¹¹ vilken också talibanrörelsen bekänner sig till. Den konstitution som antogs 2004 inorporerade dock även demokratiska värden och individuella fri- och rättigheter.¹¹² Konstitutionen ansågs vara bland de mest progressiva i regionen, men implementeringen under republiken var bristfällig och systemet kännetecknades av bland annat korruption, en avsaknad av rättsäkerhet, straffrihet och bristande legitimitet. Problemen innebar att många människor sökte sig till det informella rättssystemet istället. Talibanrörelsen drog fördel av detta och etablerade skuggdomstolar där de utdömde stränga straff men också löste civila tvister, både snabbare och bättre än de formella domstolarna, enligt vissa i befolkningen som vände sig dit.¹¹³

Efter att talibanrörelsen tog makten över Afghanistan i augusti 2021 avvecklades republikens rättssystem. Alla domare avskedades, det oberoende advokatsamfundet tvingades stänga och alla kvinnliga anställda uppmanades att stanna hemma.¹¹⁴ De facto-myndigheterna initierade också en granskning av samtliga av republikens lagar för att undersöka deras förenlighet med islamisk rätt.¹¹⁵ Emiren har i januari 2023 förklarat att dessa lagar övergivits på grund av deras oförenlighet med sharia.¹¹⁶ Enligt uppgifter från UNAMA ska dock granskningen av republikens lagar fortsatt vara pågående.¹¹⁷

Juridiklektor Haroun Rahimi, American University of Afghanistan, finner det inte troligt att talibanregimen öppet skulle deklarera några av republikens lagar som förenliga med sharia eftersom detta skulle underminera logiken av den jihad som fördes mot republiken och dess system. Trots detta så tillämpas vissa av republikens lagar när det anses nödvändigt, och tills talibanregimen

¹¹⁰ Jura Gentium, Sharia and national law in Afghanistan, 2010, [url](#)

¹¹¹ Under republikens tid var den islamiska rätten (hanafiskolan) generellt tillämplig när specifik lagstiftning saknades. Därtill byggde mycket av republikens kodifierade rätt på den islamiska rätten.: Migrationsverket, Lifos, Afghanistan – kristna, apostater och ateister, 2017-12-21, [url](#), s. 8-9 Kroppsstraff enligt islamisk rätt var således tillämpliga även under republiken. Det saknas omfattande data om detta, men isolerade fall av spöstraff p.g.a. alkoholkonsumtion och äktenskapsbrott utdömdes och verkställdes av domstol även under republikens tid.: UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 5

¹¹² Human Rights Brief, The Implementation of Constitutional Human Rights in Afghanistan, 2004, [url](#), s. 48

¹¹³ ISAS Working Papers (Haroun Rahimi), Remaking of Afghanistan: How the Taliban are changing Afghanistan's laws and legal institutions, 2022-07-26, [url](#)

¹¹⁴ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 6

¹¹⁵ UNAMA, Human Rights in Afghanistan, juli 2022, [url](#), s. 35

¹¹⁶ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, s. 4, [url](#)

¹¹⁷ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 10

åtminstone kan sätta sin egen prägel på dem, vilket i vissa fall kan tänkas innebära endast mindre ändringar. Inom statsförvaltningen tillämpas idag fortfarande mycket av republikens administrativa lagar samt lagar som reglerar den ekonomiska sektorn. Talibanstyret erkänner dock inte detta öppet, förutom tillämpningen av de finansiella lagarna.¹¹⁸ Statsförvaltningen tillämpar idag exempelvis republikens passlag,¹¹⁹ dock med vissa avvikelser.¹²⁰

Talibanregimen har successivt under sitt styre försökt fylla det rättsliga vakuum som följde på maktövertagandet. Domstolar har återöppnats och madrassa-utbildade manliga domare från talibanernas egna led har tillsatts inom systemet. Därtill har en kader av *muftier* (muslimska rättslärda uttolkare av sharia) tillsatts för att granska rättsfall och ge råd till domare om bedömningar och bestraffningar. Högsta domstolen har utfärdat en del grundläggande regler om organisation och processfrågor tillsammans med en del dekret i substantiella frågor.¹²¹ Justitieministeriet började i november 2022 att offentliggöra vissa dekret, bland annat ett dekret som sammanfattar processen för att ta fram lagar, regelverk och procedurer.¹²²

Generellt sett hänvisas dock sonika till att det är sharia som är landets lag, och det lämnas till individuella domstolar att uttolka och tillämpa sharia (hanafiskolan) som de finner lämpligt.¹²³

Det saknas fortfarande ett konstitutionellt ramverk och det är ännu oklart om talibanregimen avser att anta och styra landet med stöd av en konstitution. De facto-staten har dock under sitt styre producerat allt fler skriftliga påbud och regler. Den skriftliga styrningen ger dock ingen klar bild av hur staten eventuellt kommer att kodifieras.¹²⁴

4.2 Talibanrörelsens ideologiska rötter och tolkning av sharia

Trots oklarheter kring talibanernas ideala stat och rättsliga ramverk, står det klart att sharia utgör själva fundamentet för talibanernas styre, och då mer specifikt talibanrörelsens tolkning av sharia.¹²⁵

Talibanrörelsen bekänner sig till den sunnitiska hanafiskolan/hanafitisk rätt, men rörelsens ideologi har också andra rötter.¹²⁶ Den växte fram ur pashtunbefolkningen i södra Afghanistan och i madrassas som ofta drevs enligt den ortodoxa islamistiska och anti-koloniala deobandirörelsens tradition, som

¹¹⁸ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹¹⁹ Afghanistans ambassad i Stockholm, 2023-05-09

¹²⁰ Afghanska ambassader runt om i världen förlänger exempelvis befintliga passhandlingar, trots att det saknas stöd i lagstiftning för att göra det.

¹²¹ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 6

¹²² UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, s. 4, [url](#)

¹²³ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 6

¹²⁴ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

¹²⁵ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 6; The Jakarta Post, Podcast: What a Taliban theocracy means for Afghanistan, 2022-10-27, [url](#)

¹²⁶ RFE/RL, Taliban 'Tribal Version': Shari'a Is Not The Same Everywhere, 2021-10-02, [url](#)

har sitt ursprung i Indien.¹²⁷ Talibanrörelsen är också, bland annat, starkt influerad av lokala traditioner och pashtunsk stamkultur.¹²⁸ Förbudet mot utbildning för tonårsflickor är till exempel inget som föreskrivs av hanafiskolan, men är den tolkning som det talibanska toppskiktet gör utifrån sitt argument att endast mycket rudimentär utbildning är obligatorisk enligt islam. Man menar att högre utbildning förvisso kan vara tillåtet enligt islam, men att det är emirens sak att avgöra om ett förbud ändå ska gälla på grund av att förhållandena i landet medför moraliska risker¹²⁹.¹³⁰

Talibanrörelsens syn på rättigheter har sin grund i klassisk, medeltida hanafitisk rätt så som den utvecklats i indiska deobandi-madrasas. Den skiljer sig från den syn på mänskliga rättigheter som utvecklats i väst och i andra muslimska samfund där religiöst lärda gjort tolkningar utifrån en modern kontext. Enligt talibanrörelsens världsbild betonas ansvar och plikt snarare än individuella rättigheter. Statens uppgift anses vara att hjälpa människorna från sin egen potentiella ondska och att få dem att uppfylla sin plikt att följa Guds väg.¹³¹

Efter talibanrörelsens maktövertagande i augusti 2021 initierade talibanregimen en ”reningskampanj” för att upprätta en sann islamisk stat och rensa samhället från vad man såg som republikens korrupta system. Denna kampanj har intensifierats efter hand,¹³² och emiren har deklarerat att jihad – kampen – fortgår för att rena samhället även efter att de utländska styrkorna lämnat landet.¹³³ Ledare inom talibanrörelsen porträtterar ofta sin regim som en moralisk väktare som står upp mot en korruperad västvärld som värderar pengar högre än dygd.¹³⁴ En fundamental del av ”reningskampanjen” är regimens rättskipning. En talibansk domare från Kandahar har för Washington Post uttryckt att varje domslut för Afghanistan ett steg närmare målet att eliminera det utländska inflytande som introducerades av USA och dess allierade.¹³⁵

4.3 Islamisk straffrätt

Inom den hanafitiska rättsskolan (hanafiskolan) som talibanrörelsen bekänner sig till,¹³⁶ definieras tre olika kategorier av brott: *hudud*, *qisas* och *tazir*.¹³⁷

Hudud utgör de mest allvarliga brotten. *Hadd* (i singular) betyder ”gräns” och denna typ av brott anses vara brott mot Guds gränser. Åtal är obligatoriskt och

¹²⁷ FOI, Talibanrörelsens uppkomst och drivkrafter, augusti 2011, [url](#), s. 14; The Conversation, Taliban's religious ideology – Deobandi islam – has roots in colonial India, 2021-08-25, [url](#)

¹²⁸ RFE/RL, Taliban 'Tribal Version': Shari'a Is Not The Same Everywhere, 2021-10-02, [url](#)

¹²⁹ Moraliska risker i detta sammanhang torde främst innebära att man inte kan upprätthålla könssegregering.

¹³⁰ The Jakarta Post, Podcast: What a Taliban theocracy means for Afghanistan, 2022-10-27, [url](#)

¹³¹ ISAS Working Papers (Haroun Rahimi), Remaking of Afghanistan: How the Taliban are changing Afghanistan's laws and legal institutions, 2022-07-26, [url](#)

¹³² Washington Post, Inside the Taliban campaign to forge a religious emirate, 2023-02-18, [url](#)

¹³³ USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

¹³⁴ International Crisis Group, Taliban Restrictions on Women's Rights Deepen Afghanistan's Crisis, 2023-02-23, [url](#)

¹³⁵ Washington Post, Inside the Taliban campaign to forge a religious emirate, 2023-02-18, [url](#)

¹³⁶ Den islamiska rätten innehåller fem huvudsakliga rättsskolor (fyra sunnitiska och en shiitisk) vilka utgör *fiqh* – människans tolkning av den gudomliga lagen, *sharia*.: Migrationsverket, Lifos, Afghanistan. Hedersproblematik och moralbrott, 2018-01-19, [url](#), s. 14

¹³⁷ ALEP, Stanford Law School, An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan, 2012, [url](#), s. 87

bestraffning måste ske så som föreskrivet i koranen eller sunna¹³⁸. Olika rättsskolor kan göra olika tolkningar av hudud-brott och hur dessa ska bestraffas, men bred enighet råder om att följande utgör hudud-brott: *zina* (otillåtna sexuella relationer); konsumtion av alkohol; förtal/ärekränkning; vissa typer av stöld och vägrån. Därtill inkluderas ofta apostasi (att frånfalla islam). Om en person väl har bevisats vara skyldig till ett sådant brott så kan personen, enligt islamisk rätt, inte benådas. Det råder dock mycket stränga beviskrav för hudud-brotten.¹³⁹

Qisas-brotten omfattar brott mot person såsom mord eller avsiktlig/oavsiktlig skada. Dessa brott ska, enligt den islamiska rätten, göras upp mellan gärningsman och offer genom vedergällning (qisas) eller kompensation (*diya*).¹⁴⁰ Till skillnad från hudud-brotten är bestraffning för qisas-brott inte obligatoriskt enligt koranen. Istället har brottsoffret och dennes familj en unik position när det gäller att avgöra straff för gärningen, exempelvis genom att tillfoga samma skada som offret fått lida eller genom att begära kompensation. Brottsoffersidan kan också välja att helt förlåta gärningsmannen utan att kräva vare sig vedergällning eller kompensation.¹⁴¹

Tazir-brotten är inte definierade i koranen eller i sunna och några särskilda straff finns inte föreskrivna däri.¹⁴² Bestraffning för tazir-brott bestäms istället av staten som har stor frihet att definiera tazir-brott. Detta måste dock ske i enlighet med islams anda och generella regler. Tazir-bestrafningar kan aldrig ersätta hudud- och qisas-bestrafningar, dock kan de användas som alternativ när de höga beviskraven för hudud-brott inte uppnåtts.¹⁴³ I den strafflag (Penal Code 2017) som senast var tillämplig under republiken definierades olika tazir-brott och deras straffskalor.¹⁴⁴

Under talibanstyret har tazir-bestrafningar¹⁴⁵ utgjort de mest frekventa bestrafningarna. Hudud- och qisas-bestrafningar kräver utöver domstolsdom även ett godkännande av emiren för att verkställas, vilket kan vara en av orsakerna till att tazir-bestrafningar tillämpats i högre grad.¹⁴⁶ De flesta muslimska länder har kodifierat tazir-brotten i nationell lagstiftning, och det är enligt vissa bedömare troligt att talibanregimen på längre sikt kommer att anta en kodifierad strafflag.¹⁴⁷ I nuläget verkar dock inte talibanstyret ha något intresse av att kodifiera tazir-brotten eftersom det skulle innebära mindre flexibilitet när de utdömer bestrafningar.¹⁴⁸

¹³⁸ Profetens tradition.

¹³⁹ ALEP, Stanford Law School, An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan, 2012, [url](#), s. 87

¹⁴⁰ Warren, C.S., Islamic Criminal Law, 2019-01-15, [url](#)

¹⁴¹ ALEP, Stanford Law School, An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan, 2012, [url](#), s. 100–101

¹⁴² Warren, C.S., Islamic Criminal Law, 2019-01-15, [url](#)

¹⁴³ ALEP, Stanford Law School, An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan, 2012, [url](#), s. 104

¹⁴⁴ ALEP, Stanford Law School, An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan, 2012, [url](#), s. 11

¹⁴⁵ Under republiken fanns tazirbrotten kodifierade i landets 'Penal Code'.

¹⁴⁶ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁴⁷ Afghansk analytiker, 2023-06-20

¹⁴⁸ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16; Afghansk analytiker, 2023-06-20

4.4 Sunnitisk rätt och konsekvenser för shiamuslimer

Den afghanska konstitutionen från 2004 var den första som lämnade visst utrymme för en shiitisk rättstolkning inom avgränsade rättsområden¹⁴⁹. I och med att den upphävts saknas nu formellt den möjligheten. Istället har talibanstyret tydliggjort att sunnitisk, hanafitisk rättstolkning är överordnad andra.¹⁵⁰ Viss särskild lagstiftning för shiamuslimer har också hävts.¹⁵¹ Shiiter har i princip helt tvingats lämna rättsväsendet.¹⁵²

Människorätsorganisationen Rawadari uppger att religiösa minoriteter inte får en rättvis prövning i talibanernas domstolar. Det berör bland annat shiamuslimer. Rawadari uppger vidare att personer av viss etnicitet eller stamtillhörigheter får en mer gynnsam prövning i domstol och ger exempel på diskriminering av personer som inte är pashtuner.¹⁵³

På lokal nivå inom det informella rättsväsendet tillämpas fortsatt shiitisk rättstolkning.¹⁵⁴ Rawadari uppger att eftersom förtroendet för talibanernas rättsväsende är lågt bland många shiamuslimer så är det många som föredrar att vända sig till de delar av det informella rättsväsendet där shiitisk rätt tillämpas, för att lösa exempelvis civilrättsliga tvister.¹⁵⁵ Det finns också exempel när de talibankontrollerade domstolarna överfört ärenden till det informella rättsväsendet för hantering enligt shiitisk rättstolkning. Det har exempelvis skett inom familjerätt.¹⁵⁶

Situationen blir dock problematisk vid konflikter mellan personer med tillhörighet i olika samfund. Ärenden eller tvister som eskaleras från lokal nivå till det formella systemet kommer att hanteras enligt sunnitisk rätt. Enligt Andrew Watkins, senior Afghanistanexpert vid U.S. Institute of Peace, är det tydligt att talibanerna inte kommer att lämna något utrymme för parallella formella rättssystem och att det är sunnitisk rättstolkning som råder.¹⁵⁷

4.5 Talibanstyrets domstolar

De offentliga dokument som talibanerna publicerat indikerar att de rättsliga strukturer som existerade i talibankontrollerade områden under den forna republiken nu införs över hela landet.¹⁵⁸

¹⁴⁹ Den shiitiska rättstolkning som tilläts rörde civilrätt.

¹⁵⁰ ISAS Working Papers (Haroun Rahimi), Remaking of Afghanistan: How the Taliban are Changing Afghanistan's Laws and Legal Institutions, 2022-07-26, [url](#)

¹⁵¹ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 22

¹⁵² Afghansk människorättsexpert, möte i Storbritannien, 2023-05-11

¹⁵³ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 22

¹⁵⁴ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁵⁵ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 22

¹⁵⁶ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁵⁷ Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte 2023-04-20

¹⁵⁸ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 8–10

Domstolsväsendet består i grunden av första instans, som i normalfallet finns på olika platser ute i provinserna. Första instans är oftast bemannade av en domare, en muslimsk rättslärdd uttolkare av sharia (*mufti*) och en registrator. Andra instans, appellationsdomstolarna, är lokaliserade i provinshuvudstäderna. De är indelade efter olika rättsområden och hanterar brott-, civil-, säkerhets- och affärsrätt.¹⁵⁹ Hur Högsta domstolen är organiserad beskrivs i någon mån olika beroende på konsulterad källa. Människorättsorganisationen Rawadari uppger att det finns två högsta domstolar och att de är lokaliserade till Kabul respektive Kandahar med olika domkretsar.¹⁶⁰ Juridiklektor Haroun Rahimi menar däremot att det finns en Högsta domstol, som är lokaliserad till Kabul, och som leder de två provinsiella (högsta) domstolarna i Kabul och Kandahar som Rawadari refererar till. Det är för Migrationsanalys i nuläget oklart vilka mer specifika ansvarsområden dessa domstolar har och vilken rollfördelning som gäller dem emellan.¹⁶¹

Högsta domstolen har ett särskilt kontor som utfärdar juridiska utlåtanden (*fatwor*) till stöd för rättstillämpning i domstolarna. De juridiska utlåtandena anses bindande. Muftier inom domstolarna kan be det särskilda kontoret vid Högsta domstolen att ta fram ett utlåtande om det finns frågetecken kring en rättsfråga. Utfärdandet av *fatwor* är dock inte begränsat till kontoret inom Högsta domstolen. I teorin har kvalificerade jurister rätt att utfärda juridiska utlåtanden. De religiösa ulema-råd som finns runt om i landet kan också utfärda *fatwor* vilka även om de, enligt juridiklektor Haroun Rahimi, inte anses bindande sannolikt kommer att ha stor betydelse för att avgöra vilka krav islam ställer på folket och de *facto*-myndigheterna. Vidare kan myndigheter efterfråga styrning från emiren inom områden som uppfattas som oklara.¹⁶²

Den organisatoriska strukturen påminner om hur det sett ut i de områden av Afghanistan som talibanerna hade kontroll över redan innan maktövertagandet. I vissa delar påminner strukturerna också om hur det sett ut under den tidigare regeringen.¹⁶³ Det är viktigt att notera att det finns lokala avvikelser, vilket innebär att vilka uppdrag en viss domstol har eller hur domstolsväsendet är strukturerat kan variera i olika provinser.¹⁶⁴ Systemet genomgår just nu stora förändringar och det är svårt att se hur domstols- och rättsväsendet slutligen kommer att se ut.¹⁶⁵

Utöver de ordinarie domstolarna så finns det även särskilda domstolar: militärdomstolar och de särskilda domstolarna för ansvarsutkrävande. Militärdomstolarna är knutna till första och andra instans i provinserna och hanterar ärenden kopplade till militäranställda inom de *facto*-regeringen. Enligt

¹⁵⁹ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 9–10

¹⁶⁰ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 9–10

¹⁶¹ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁶² Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁶³ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 14

¹⁶⁴ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 10

¹⁶⁵ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

ett dekret från emiren från slutet av 2022 ska ansvar för att pröva korrupsionsmål flyttas till militärdomstolarna¹⁶⁶. De särskilda domstolarna för ansvarsutkrävande prövar mål kopplade till intern och extern säkerhet. Domstolarna finns i flera provinser och prövar mål mot personer i den tidigare regeringens militära styrkor och polis, liksom misstänkta spioner och anhängare till den tidigare regeringen.¹⁶⁷

Med några få undantag¹⁶⁸ har de domare som var verksamma under den tidigare regeringen entledigats och ersatts av personer kopplade till talibanrörelsen. Processen för att tillsätta domartjänster har varit oklar och verkar i många fall bygga på relationer till personer inom talibanrörelsen eller delaktighet i den. Bland de nya domarna är det vanligt med grundläggande religiös utbildning från madrasa i Pakistan, men många saknar helt kompetens inom juridik, sharialagstiftning och rättssäkerhet. De facto-myndigheterna tycks med några få undantag inte initierat några utbildningsprogram eller liknande för de nya domarna.¹⁶⁹

Talibanregimens begränsningar av kvinnors rättigheter innebär att de generellt inte kan arbeta i domstolarna – varken som domare eller i någon annan roll även om ett fåtal regionala avvikelser verkar förekomma.¹⁷⁰ Det finns vissa exempel där kvinnliga jurister fungerat som juridiska rådgivare, men utan att företräda klienter i domstol. Talibanernas restriktioner och oro för sin egen säkerhet gör dock att många avstår från att arbeta.¹⁷¹

Muftiers roll i domstolarna är ny, under utveckling och varierande. Emiren har uppmanat muftier att inta en mer aktiv roll inom rättsväsendet. Det innebär bland annat att de förväntas agera som rådgivare åt domarna. I vissa fall har de tagit över uppgifter som traditionellt legat hos åklagare, såsom utredningar och intervjuer med parter i mål. De rekommenderar också straffpåföljder till domarna. En del advokater uppger att de ibland förhandlar direkt med muftier. Eftersom de har stort inflytande kan det vara framgångsrikt. Många muftier har under lång tid varit kopplade till religiösa skolor och institut i Afghanistan eller Pakistan där de ofta har haft en ledande eller senior roll. De har i många fall en längre religiös utbildning.¹⁷²

Efter att talibanerna kommit till makten har advokater i Afghanistan behövt ansöka om att få sina licenser förnyade. För kvinnliga advokater saknas dock denna möjlighet. Manliga advokater kan ansöka om förnyelse och erbjuds då göra ett test som i huvudsak uppges innehålla religiösa frågor. De flesta som

¹⁶⁶ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#), s. 3

¹⁶⁷ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 10

¹⁶⁸ ILAC nämner i sin rapport ett par exempel från Kabul och Mazar-e Sharif.

¹⁶⁹ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 16; Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 11

¹⁷⁰ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 16–17.

¹⁷¹ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 12

¹⁷² ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 17-18

ansökt om förnyelse och genomfört testet har återfått sin licens. De som underkänns på testet kan genomföra det vid ett nytt tillfälle.¹⁷³

Advokater verksamma i Afghanistan beskriver det som att domstolsväsendet gradvist börjat komma igång igen efter att ha legat vilande under en längre period efter maktövertagandet. De som varit verksamma beskriver processerna i domstolar som komplicerade, varierande och annorlunda från tidigare. De uttrycker en oro över avsaknaden av en tydlig rättsprocess, rättssäkerhet och skydd av rättigheter.¹⁷⁴ Rapporter indikerar också att det saknas insyn i domstolarnas verksamhet. Domstolsförhandlingar är stängda för allmänheten. Det förekommer också att parter och offentliga biträden nekats tillträde eller att offentliga biträden ges begränsade möjligheter att företräda sina klienter i förhandlingar.¹⁷⁵

En konsekvens av att kvinnliga advokater nekats att återfå sina licenser och att kvinnliga domare inte tillåts tjänstgöra är att afghanska kvinnors och flickors tillgång till rättsväsendet och juridisk representation kraftigt begränsats.¹⁷⁶ Talibanerna har också upphävt lagstiftningen¹⁷⁷ om våld mot kvinnor. Att kvinnors rörelsefrihet begränsats och att de inte kan resa utan en manlig följeslagare innebär att de har svårt att söka skydd hos myndigheter mot exempelvis våld i hemmet. Människorätsorganisationen Rawadari menar att kvinnor som har drivit ärenden i domstol inte har fått en rättvis prövning och att deras vittnesmål inte tillräckligt beaktats. Domstolarna prioriterar inte heller ärenden kopplade till skilsmässa, tvångsäktenskap, arv eller ekonomiskt underhåll högt.¹⁷⁸ De fristående familjedomstolar som fanns under republiken har nu integrerats i första instans.¹⁷⁹

Enligt advokater i Afghanistan förekommer det att domare ifrågasätter kvinnor som söker skilsmässa och att kvinnor som vänder sig till polisen för att söka skydd mot våld i hemmet skuldbeläggs och uppmanas återvända till förövaren.¹⁸⁰ Det förekommer också exempel på när män begärt omprövning av skilsmässodomar från den tidigare republiken och där kvinnor efter prövning tvingats leva med män de lämnat.¹⁸¹ Juridiklektor Haroun Rahimi menar dock att talibanerna uppfattar skilsmässor som ett känsligt område och därför är

¹⁷³ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 23

¹⁷⁴ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 12

¹⁷⁵ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 15; UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 12

¹⁷⁶ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 20

¹⁷⁷ Law on Elimination of Violence against Women (EVAW Law).

¹⁷⁸ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 20

¹⁷⁹ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁸⁰ UN OHCHR, Situation of women and girls in Afghanistan - Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Afghanistan and the Working Group on discrimination against women and girls, 2023-06-15, [url](#), s. 14–16

¹⁸¹ UN OHCHR, Situation of women and girls in Afghanistan - Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Afghanistan and the Working Group on discrimination against women and girls, 2023-06-15, [url](#), s. 15

motvilliga till att ompröva dem. Sedan talibanerna tagit över makten har det blivit mycket svårare för kvinnor att till exempel skilja sig.¹⁸²

Domstolarna i Afghanistan är högt belastade. Högsta domstolen har öppnat upp möjligheten att få domslut som fattades under republiken omprövade, i syfte att se om de följer sharia.¹⁸³ Marktvister är en stor kategori bland omprövningar. Ofta är det tvister som pågått under flera decennier och som omprövats tidigare. När det politiska systemet, eller maktförhållanden, förändras skapas ett incitament för den part som har bäst kontakter eller möjligheter att exempelvis betala mutor att söka omprövning i domstol. Omprövningar sker i hela landet.¹⁸⁴

Det är vanligt att handlingar som skulle kunna vara brottsliga inte når prövning i domstolsväsendet. Det är bland annat en följd av att exempelvis polis och säkerhetsstyrkor agerar utöver sitt mandat i hanteringen av misstänkta brottsliga handlingar, vilket hindrar fall från att nå hantering och prövning inom det formella rättsväsendet. Turbulensen och bristerna inom det formella rättsliga systemet innebär att det inte är ovanligt att afghaner istället vänder sig till det traditionella och informella systemet för att lösa dispyter och rättsliga frågor. Det sker ofta på lokal nivå och involverar till exempel lokala religiösa företrädare och äldste.¹⁸⁵ Andra aktörer som hanterar rättsliga frågor i större utsträckning än de har mandat till är exempelvis underrättelseaktörer och religiösa skolor. Enligt människorättsorganisationen Rawadari hanteras i flera provinser en hög andel av de ärenden som egentligen ska gå genom rättsväsendet i det informella systemet eller av offentliga aktörer som överskrider sina mandat.¹⁸⁶

5. Bestraffning, rättsosäkerhet och övergrepp

UNAMA har under talibanstyret dokumenterat olika typer av kroppsstraff som utförts av de facto-myndigheterna, däribland piskning, stening, misshandel/slag, tvångsrakning av hår eller tvång att stå i kallt vatten. UNAMA indelar kroppsstraffen i tre olika kategorier:

- 1) juridiska bestraffningar – utdelas i enlighet med en domstols beslut
- 2) icke-juridiska bestraffningar – utdelas av icke rättsliga entiteter, exempelvis efter beslut av provinsguvernörer m.fl.

¹⁸² Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁸³ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

¹⁸⁴ Afghansk analytiker, 2023-06-20

¹⁸⁵ ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#), s. 19–20

¹⁸⁶ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 17

- 3) ad hoc-bestrafningar – utdelas av icke rättsliga entiteter och utan grund i formellt beslut, exempelvis av ”moralministeriet”, GDI eller av polis.¹⁸⁷

5.1 Kropps- och dödstraff inom det formella rättssystemet

De juridiskt sanktionerade kroppsstraffen har alla utgjorts av spöstraff. De icke-juridiska bestraffningarna samt de ad hoc-straff som genomförts behandlas mer ingående i avsnitt [5.2](#).¹⁸⁸

Det första fallet av kroppsstraff som dokumenterades av FN-missionen UNAMA under det nya talibanstyret skedde i provinsen Kapisa den 20 oktober 2021. En man och en kvinna dömdes då för otillåten sexuell relation till 100 piskrapp vardera.¹⁸⁹

Det var dock först efter den 13 november 2022, när emiren uppmanat domare i landet att fullt ut tillämpa den islamiska rätten och utdöma hudud- och qisas-bestrafningar som en markant ökning av kroppsstraffen kunde noteras.¹⁹⁰ I början av december 2022 dokumenterades också det första juridiskt sanktionerade dödsstraffet i provinsen Farah.¹⁹¹ Det rörde sig om ett fall av qisas-bestrafning där en dömd mördare avrättades av offrets far på en idrottsarena inför inbjudna åskådare, däribland flertalet ministrar. Fallet hade godkänts av domstolsväsendets tre instanser liksom av emiren själv.¹⁹²

Före emirens uppmaning till landets domare i november 2022 hade kroppsstraff främst utdömts/verkställt i domstolsbyggnader i närvaro av ett fåtal personer. Efter uppmaningen var det noterbart att antalet personer som bestraffades ökade, samtidigt som bestraffningarna blev mer offentliga genom utförande på idrottsarenor inför större publik. Bestrafningarna annonserades i olika sociala mediekonton¹⁹³ tillhörande de facto-myndigheterna.¹⁹⁴

Utvecklingen ledde till internationell kritik mot talibanstyret, något som dock avvisats av regimen. Enligt talesperson Zabihullah Mujahid visar kritiken bara att landets tro och lagar inte respekteras. Mujahid fördömde kritiken som ansågs vara ett ingripande i landets interna angelägenheter.¹⁹⁵

Totalt sett under perioden 15 augusti 2021 till den 30 april 2023 har UNAMA dokumenterat 61 tillfällen av juridiskt sanktionerade kroppsbestrafningar,

¹⁸⁷ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 13,15

¹⁸⁸ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 13

¹⁸⁹ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 5

¹⁹⁰ The Guardian, Afghan supreme leader orders full implementation of sharia law, 2022-11-14, [url](#);

UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 5

¹⁹¹ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#), s. 8

¹⁹² VOA News, Taliban Publicly Execute Convicted Murderer in Afghanistan, 2022-12-07, [url](#); Kabul now, Taliban Publicly Execute Man in Farah under Qisas Punishment, 2022-12-07, [url](#)

¹⁹³ Främst Twitterkonton tillhörande Högsta domstolen, talesperson Zabihullah Mujahid samt provinsguvernören i Kandahar. UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14

¹⁹⁴ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14

¹⁹⁵ Al Jazeera, Return of Afghan floggings as Taliban takes a hardline path, 2022-12-10, [url](#)

omfattande 307 män, 78 kvinnor och 4 barn. Trots emirens uppmaning om att tillämpa hudud- och qisas-bestrafningar, rapporterar UNAMA att de flesta av dessa fall utgjordes av tazir-bestrafningar, vilket innebär att de fastställts utifrån domarnas skönsmässiga bedömningar, och inte utifrån redan föreskrivna straff enligt den islamiska rätten.¹⁹⁶ De flesta bestraffningarna har, enligt UNAMA, utgjorts av 30–39 piskrapp, men i vissa fall har personer blivit dömda till upp emot 100 piskrapp.¹⁹⁷

Projektet Afghan Witness, som följer människorättsutvecklingen i Afghanistan, har sammanställt information om de utdömda och verkställda kroppsstraffen, utifrån information från de facto-styrets Högsta domstol. Till skillnad från UNAMA:s data, har Afghan Witness endast hämtat information från Högsta domstolen, och omfattar perioden¹⁹⁸ efter emirens uppmaning till domarna. Projektet har registrerat 333 offer och 45 tillfällen där kroppsstraff verkställts fram till början av juni 2023.¹⁹⁹

Afghan Witness har utifrån informationen från Högsta domstolen sammanställt data över i vilka provinser kroppsstraff hittills har verkställts och utannonserats efter emirens uppmaning. Det framgår av denna att verkställda kroppsstraff har en relativt stor spridning, med förekomst i 22 av landets 34 provinser. Helmand, Badakhshan, Parwan, Jawzjan, Uruzgan, Kabul, Kandahar och Ghor hör till de provinser där minst 20 personer tillfogats kroppsbestrafningar. Siffran är högst för Helmand, där 48 personer straffats.²⁰⁰

Den mest förekommande typen av brott/brottsanklagelse vid juridiskt sanktionerade kroppsstraff är otillåtna sexuella relationer (zina) eller att ”rymma från hemmet”, enligt UNAMA. Åtskilliga fall kopplade till homosexualitet har också förekommit. Fall där kvinnor dömts för zina eller andra moralbrott²⁰¹ kan också medföra en ökad risk för kvinnan att utsättas för våld från familj och lokalsamhälle efter att straffet verkställts. Detsamma gäller för personer som dömts för homosexualitet.²⁰²

Övriga brott/brottsanklagelser som medfört kroppsstraff har, enligt UNAMA, rört exempelvis rån/stöld, alkoholkonsumtion, bedrägeri och narkotikasmuggling.²⁰³ Av data från Afghan Witness framträder en liknande bild av brottsrubriceringarna, även om informationen från Högsta domstolen inte specificerar vad varje individ som bestraffas dömts för. Istället annonserar man till exempel att fjorton personer en viss dag dömts för olika brott, såsom

¹⁹⁶ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 6, 13–14

¹⁹⁷ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14

¹⁹⁸ Ett av tillfällena av kroppsstraff som Afghan Witness rapporterade om verkställdes dock före emirens uppmaning, men rapporterades av Högsta domstolen efter uppmaningen.

¹⁹⁹ Afghan Witness, 2023-06-16

²⁰⁰ Afghan Witness, 2023-06-16

²⁰¹ Andra ”moralbrott” torde kunna röra exempelvis att ”rymma från hemmet” eller att bryta mot kravet om mahram och andra närliggande företeelser som ytterst kan kopplas till oönskad interaktion mellan könen.

²⁰² UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14, 19

²⁰³ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14

äktenskapsbrott, sodomi, rån eller alkoholkonsumtion, och det framgår inte hur många personer som omfattats av en viss brottsrubricering.²⁰⁴

Utöver de fall av kroppsstraff som hittills har verkställts har Högsta domstolen i början av maj 2023 annonserat att landets domstolar utdömt hundratals ytterligare nya kroppsstraff som ännu inte verkställts. Dessa domar angavs omfatta 175 fall av qisas-bestrafningar (vedergällningar), 37 fall av avrättning genom stening samt 4 fall av avrättning genom ”vältande av en mur” jämte ett hundratal hudud-bestrafningar såsom spöstraff.²⁰⁵

Enligt juridiklektor Haroun Rahimi är dessa uppgifter alarmerande med tanke på det höga antal hudud-bestrafningar som har utdömts. Antalet indikerar att de facto-myndigheterna inte beaktar de mycket höga beviskrav som gäller för dessa brott. Slutligt godkännande från emiren krävs dock, och inväntas nu, för att de utdömda hudud-straffen ska kunna verkställas.²⁰⁶

5.2 Rättsosäkerhet, godtycklighet och övergrepp

Utöver kroppsstraff utdömda av det formella rättsväsendet har UNAMA även rapporterat om straff som utdömts och verkställts av aktörer inom den offentliga administrationen som saknar juridisk behörighet. Det handlar exempelvis om distriktsguvernörer eller företrädare för ”moralministeriet”, polisen och underrättelsetjänsten GDI. Kroppsstraff, oftast piskningar, har utdömts för äktenskapsbrott eller omoraliskt beteende och har i flera fall verkställts i det offentliga.²⁰⁷

”Moralministeriet” ansvarar för att bevaka att befolkningen följer talibanstyrets religiösa föreskrifter.²⁰⁸ Det handlar bland annat om påbud kring kvinnors klädsel och krav på manlig följeslagare, längd på mäns skägg och hår, förbud mot att spela musik och krav på män att närvara i moskén i en viss utsträckning.²⁰⁹ Ministeriet har mandat att bestraffa vissa överträdelser och att frihetsberöva personer under en begränsad tid. De saknar emellertid rätt att utdela fysisk bestraffning. I praktiken förekommer det dock.²¹⁰

Bland de som riskerar att straffas finns till exempel kvinnor som inte anses följa påbud vad gäller klädsel eller som lämnat sina hem utan manlig följeslagare. Bland män som har straffats finns barberare som kortat ned skägg, handlare som låtit kvinnor besöka butiker utan följeslagare och personer som inte besökt moskéer i den utsträckning talibanstyret påbjuder. Bestrafningen, som skett ad hoc, har ofta varit piskning eller annan form av fysisk misshandel – i vart fall i ett fall med dödlig utgång.²¹¹

²⁰⁴ Afghan Witness, 2023-06-16

²⁰⁵ UN OHCHR, Afghanistan: UN experts appalled by Taliban announcement on capital punishment, 2023-05-11, [url](#)

²⁰⁶ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

²⁰⁷ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14–16

²⁰⁸ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, s. 8–9, [url](#)

²⁰⁹ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 15

²¹⁰ Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

²¹¹ UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#), s. 14–16

UNAMA dokumenterar fortsatt förekomst av utomrättsliga avrättningar, olaga frihetsberövanden, tortyr och illabehandling av personer med kopplingar till den tidigare regeringen och dess säkerhetsstyrkor. Bland de som drabbas finns också personer som talibanrörelsen anklagat för att tillhöra nationella motståndsrörelsen.²¹²

Enligt människorättsorganisationen Rawadari saknar det afghanska rättsväsendet förmåga att genom utredning och rättslig argumentation avgöra ärenden. Tortyr är därför vanligt förekommande och används som en metod för att tvinga fram erkännanden och avgöra mål. Förekomsten av tortyr i häkten, polisstationer och i underrättelsetjänsten GDI:s lokaler har också uppmärksamrats av det afghanska domstolsväsendet, som påpekat att tortyr inte får ske utan domstolsbeslut och inte under utredningsfasen av brott.²¹³ Det saknas dock rapportering som indikerar att något i detta avseende förändrats.

---

²¹² UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#), s. 1, 8

²¹³ Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#), s. 23

Avslutande kommentar

Knappt två år efter maktövertagandet befinner sig den talibanstyrda staten alltjämt i en övergångsfas, och rörelsen ser sig som i begynnelsen av sitt statsbyggnadsprojekt. Även om situationen är föränderlig och talibanregimen fortsatt utvecklar sitt emirat, har dock trenden varit konsekvent mot en succesivt försämrade situation avseende de mänskliga rättigheterna i landet.

Talibanstyret deklarerar själva att deras mål om en ”ren” och shariastyrd stat ännu inte är uppfylld, och att jihad (kampen) för att uppnå detta mål måste fortgå. Det har successivt blivit allt mer klart att det är emiren och de extremt konservativa inom rörelsen som har det avgörande inflytandet över utvecklingen i landet. De relativt sett mer pragmatiskt inriktade talibanledarna och fraktionerna, som vill driva på för ett internationellt erkännande samt ett återöppnande av flickskolor, har gett visst uttryck offentligt för sitt missnöje, men har fått rätta in sig i ledet.

Det finns i nuläget inte något som indikerar att det interna missnöjet skulle utgöra något existentiellt hot mot rörelsens enighet, och inte heller något som tyder på att den nu strikta och mycket konservativa politiken skulle vara på gång att ändras i en mer moderat riktning. Istället har emiren och de facto-myndigheterna fortsatt att utkomma med allt fler restriktiva dekret och direktiv med påverkan på i synnerhet flickor och kvinnors fri- och rättigheter. Olika regleringar av exempelvis utseenden och beteenden i den offentliga sfären riktas dock inte enbart mot kvinnor utan även mot män. Utrymmet för civilsamhället har kraftigt begränsats under talibanstyret och aktivitet och verksamhet för olika människorätsfrågor kan vara förknippade med stora risker.

Emiren har en tydlig intention att centralisera makt och styrning samt öka likriktningen avseende implementering av olika påbud och policyer. Att centralisera och kontrollera perifera delar av landet är dock något som historiskt sett har visat sig vara en mycket svår uppgift i Afghanistan. Men talibanrörelsen befinner sig nu i ett läge där man har lyckats åstadkomma en grad av våldsmonopol som saknar motstycke under de senaste decennierna av konflikt.

Trots denna grad av kontroll och konsolidering av sitt styre som rörelsen hittills uppnått råder fortsatt viss lokal variation. I en del områden har lokala undantag förhandlats fram från rådande förbud mot exempelvis flickskolor eller kvinnliga afghanska anställda inom internationella organisationer. Dessa undantag måste dock betraktas som sköra och med en mycket ovisst framtid.

Emiren har stegvis utökat sin kontroll över styret på både central och lokal nivå inom olika samhällssektorer. Mot bakgrund av den diversifierade karaktären på det afghanska samhället är det dock osäkert hur långt emiren/centralmakten kommer att nå i sin strävan att kontrollera periferin.

Det råder fortfarande ett rättsligt vakuum i landet, och regimen har inte ersatt den avskaffade konstitutionen från 2004 med något annat rättsligt ramverk. Även om en ökad mängd skriftlig styrning utfärdas har rättssystemet fortfarande inte etablerats på ett enhetligt sätt runt om i landet, och tillämpning av olika regler kan variera på olika platser.

Talibanstyrets domstolsväsen håller på att etableras och justitieministeriet har publicerat vissa av de dekret som utfärdats. Många av de facto-styrets regler och påbud är dock vagt formulerade och öppnar upp för olika tolkningsmöjligheter. Det förekommer också att regler kommuniceras muntligt vilket försvårar överblick av vad som gäller. Representanter för de facto-styret refererar ofta till att det är sharia (hanafiskolan) som utgör landets lag utan att erkänna dess många olika tolkningsmöjligheter.

Rättskipning i landet ses av talibanstyret som en viktig del i den ”reningskampanj” som bedrivs för att rensa samhället från republikens korrupta system och uppnå ett sant islamiskt system. Kroppsstraff enligt sharia var tillämpligt redan under republikens tid, men det var först efter den 13 november 2022 som en markant ökning av kroppsstraffen kunde noteras. Detta i samband med att emiren uppmanat domare i landet att fullt ut tillämpa den islamiska rätten och utdöma hudud- och qisas-bestrafningar. Bestrafningarna blev också mer offentliga genom utförande på exempelvis idrottsarenor och inför större publik.

Utöver utdömda kroppsstraff inom det formella rättssystemet förekommer även att kroppsstraff utdelas av icke-juridiska entiteter efter beslut av exempelvis provinsguvernörer, eller ad hoc och godtyckligt av andra myndighetsaktörer i talibanstyret. Det förekommer också utomrättsliga avrättningar samt olaga frihetsberövanden. Tortyr är vanligt förekommande, bland annat för att tvinga fram erkännanden.

Den nuvarande situationen präglas av rättsosäkerhet, godtycke och en avsaknad av lagstyre – med en statsmakt som inte drar sig för att använda våld för att uppnå sitt mål om ett ”renat” afghanskt samhälle och ett genuint islamiskt system.

Källförteckning

Elektroniska källor

Tillgänglighet via url är kontrollerad 2023-06-27.

AAN, The Ban on Older Girls' education: Taleban conservatives ascendant and a leadership in disarray, 2022-03-29, [url](#)

AAN, Taleban leader Hebatullah's new treatise on jihad, 2017-07-15, [url](#)

AAN, Taleban in Transition: How Mansur's death and Haibatullah's ascension may affect the war (and peace), 2016-05-27, [url](#)

ACAPS, Afghanistan: Taliban directives and decrees affecting human rights and humanitarian actors, 2023-04-24, [url](#)

Afghan Witness, Several new Taliban madrasas established and multiple others reported in nationwide drive, 2022-06-22, [url](#)

Al Jazeera, Afghanistan: Taliban's Mullah Baradar denies rumours of his death, 2021-09-16, [url](#)

ALEP, Stanford Law School, An Introduction to the Criminal Law of Afghanistan, 2012, [url](#)

Bakhtar News Agency, Jihadi Madrasas Should Also Provide Space for Research and Development in science, 2023-06-15, [url](#)

Brookings, Afghanistan in 2023: Taliban Internal power struggles and militancy, 2023-02-03, [url](#)

Centre on International Cooperation, (Borhan Osman & Anand Gopal), Taliban Views on a Future State, juli 2016, [url](#)

Chatham House, Afghanistan: One Year of Taliban Rule, 2022-08-15, [url](#)

CTC Sentinel (Andrew Watkins), The Taliban One Year On, augusti 2022, [url](#)

EASO, Afghanistan Country Focus, januari 2022, [url](#)

France 24, Dead or alive? On the trail of the Taliban's supreme leader, 2021-12-03, [url](#)

Gandhara, One Year After Seizing Power, Is The Taliban Here To Stay, 2022-08-15, [url](#)

Global Campus of Human Rights, The Taliban Rule and the Radicalisation of Education in Afghanistan, 2022-11-24, [url](#)

Hasht-e Subh, What Has the Taliban Supreme Leader's Monopoly of Power and Personal Control Done to the Attorney General's Office? 2023-04-21, [url](#)

HRW, Afghanistan: Women Protesters Detail Taliban Abuse, 2022-10-20, [url](#)

Human Rights Brief, The Implementation of Constitutional Human Rights in Afghanistan, 2004, [url](#)

IDEA, The constitution and laws of the Taliban 1994-2001, 2022-12-14, [url](#)

ILAC, Justice Matters: A Status Report on Afghanistan since the Taliban Takeover, januari 2023, [url](#)

International Crisis Group, Taliban Restrictions on Women's Rights Deepen Afghanistan's Crisis, 2023-02-23, [url](#)

ISAS Working Papers (Haroun Rahimi), Remaking of Afghanistan: How the Taliban are Changing Afghanistan's Laws and Legal Institutions, 2022-07-26, [url](#)

Jura Gentium, Sharia and national law in Afghanistan, 2010, [url](#)

Jurist, Going Back to Zero: How the Afghan Legal and Judicial System is Collapsing Under the Taliban, 2022-03-07, [url](#)

Kabul now, Taliban bans foreign NGOs from providing educational services, 2023-06-07, [url](#)

Khaama Press, Madrasa Graduates Lack Knowledge to Work for Government Institutions, Says PM Kabir, 2023-06-15, [url](#)

Melbourne Asia Review (Haroun Rahimi), Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

Migrationsverket, Lifos, Afghanistan – kristna, apostater och ateister, 2017-12-21, [url](#)

Migrationsverket, Lifos, Afghanistan. Hedersproblematik och moralbrott, 2018-01-19, [url](#)

Migrationsverket, Lifos, Säkerhetsläget i Afghanistan, 2018-12-04, [url](#)

Migrationsverket, Migrationsanalys, Afghanistan: Säkerhetsläget efter talibanrörelsens maktövertagande, 2022-04-29, [url](#)

New Lines Magazine, For Now, Ideology Trumps Pragmatism in Afghanistan, 2022-07-13, [url](#)

New York Times, Taliban Bar Women From U.N., Threatening Afghanistan's Last Lifeline, 2023-04-07, [url](#)

Ottawa Citizen, Levine: A year under the Taliban – UN workers still pressing for women's rights, 2022-08-16, [url](#)

Rawadari, Justice Denied: An Examination of the Legal and Judicial System in Taliban-Controlled Afghanistan, [url](#)

RFE/RL, Taliban 'Tribal Version': Shari'a Is Not The Same Everywhere, 2021-10-02, [url](#)

SAK, Årsrapport 2022, [url](#)

Stimson Center, Afghanistan Under the Taliban: Findings on the Current Situation, 2022-10-20, [url](#)

The Jakarta Post, Podcast: What a Taliban theocracy means for Afghanistan, 2022-10-27, [url](#)

Timor Sharan, Time for the United States to Rethink its Strategy for Afghanistan, 2023-04-20, [url](#)

UN Human Rights Council, Situation of Human Rights in Afghanistan, Report of the Special Rapporteur, 2023-02-09, [url](#)

UN OHCHR, Situation of women and girls in Afghanistan - Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Afghanistan and the Working Group on discrimination against women and girls, 2023-06-15, [url](#)

UN OHCHR, Afghanistan: UN experts appalled by Taliban announcement on capital punishment, 2023-05-11, [url](#)

UNAMA, Corporal Punishment and the Death Penalty in Afghanistan, maj 2023, [url](#)

UNAMA, Human Rights in Afghanistan, juli 2022, [url](#)

UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2023-02-27, [url](#)

USIP, What's Next for the Taliban's Leadership Amid Rising Dissent? 2023-04-11, [url](#)

USIP, A negotiated end to the Afghan conflict, 2018, [url](#)

VOA News, Taliban's Reversion to Sharia-Based Punishments Dominated, 2022-12-30, [url](#)

Warren, C.S., Islamic Criminal Law, 2019-01-15, [url](#)

Washington Post, Inside the Taliban campaign to forge a religious emirate, 2023-02-18, [url](#)

Andra källor

Afghan Witness, 2023-06-16, 2023-06-23

Afghanistans ambassad i Stockholm, 2023-05-09

Afghansk analytiker, 2023-06-20

Afghansk människorättsexpert, möte i Storbritannien, 2023-05-11

Afghansk professor i juridik, digitalt möte, 2021-11-09

Andrew Watkins, senior expert på Afghanistan, USIP, digitalt möte, 2023-04-20

Haroun Rahimi, lektor inom juridik vid American University of Afghanistan, 2023-06-16

Internationell analytiker baserad i Afghanistan, möte i Storbritannien, 2022-12-05 och 2023-05-11 samt digitalt möte 2022-03-17 och e-post, 2022-04-07

Internationell NGO i Kabul, digitalt möte, 2022-03-16

Timor Sharan, gästforskare vid Global Security Programme, University of Oxford, möte i Oxford, 2023-05-11